Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 129. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 10-го ЛИПНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 10, 1956. No. 129. VOL. LXIII.

100,000 ОСІБ ВТРАТИТЬ ПРАЦЮ ВНАСЛІДОК СТРАЙКУ СТАЛЕВАРНИКІВ

Ню Йорк. — Індустрійні підприємства, залежні від сталеварної індустрії, почали масове звільнювання зайнятих у них робітників. У минулому тижні звільнено з праці коло 50,000 шахтарів, залізничих робітників, вантажних шоферів та інших робітників в підприємствах і фабриках, залежних від сталеварної індустрії. Сподіваються, що в згаданих ділянках промислу буде звільнених цього тижня дальших 50,000 робітників — так, що число безробітних внаслідок сталеварного страйку зросте до кінця цього тижня до яких 100,000 осіб. Члени федеральної комісії посередництва відбувають тільки телефонічні розмови з представниками сталеварних компаній і проводом спілки Сталеварних Робітників Америки, але надій на можливість закінчення страйку немає. За перший тиждень страйку сталеварна індустрія втратила у продукції яких 2,500,000 тонн сталі. З цього скористали деякі менші сталеварні компанії (робітники яких не належать до спілки сталеварних робітників і не страйкують) і підвищили ціну сталі від 7 до 16 долярів за одну тонну. Ця підвишка вказує, що у випадку підписання договору в сталеварній індустрії і закінчення страйку ціни сталі зростуть від 8 до 10 долярів за тонну. Згідно з даними Федерального Бюра Статистики Праці ціни сталі в післявоєнному періоді зросли в багато більшій мірі як загальні кошти прожитку. Так, починаючи з 1940 року і кінчаючи травнем 1956 року, кошти прожитку зросли на 15.4 відсотків і в той же час ціни сталі зросли на 59.1 відсотка. Тому теж провідники спілки сталеварних робітників обвинувачують сталеварну індустрію в тому, що вона користала з кожної підвишки заробітних платень і в непомірний спосіб підвищувала зараз же ціни сталі, щоб в ніякому випадку не зменшилися чисті прибутки сталеварних компаній. Робітники стоять на становищі, що сталеварна індустрія має можливість підвищити їм заробітні платні і не підвищувати водночас цін сталі. Вони звертають увагу на те, що сталеварні компанії мають величезні, найбільші в їхній історії, прибутки і тільки в самому 1955 році вони мали — і то вже після відтягнення податків — 944,183,338 долярів чистого приходу. З другого боку це ж Федеральне Бюро Статистики Праці виказує, що сталеварні робітники з їх пересічною платнею 2.47 за годину праці і 100.04 за тиждень належать до найкраще платних робітників у ЗДА. Порівнюючи до 1940 року їх платні зросли на яких двісті відсотків (у 1940 році платня їх виносила 84 і пів цента за годину праці).

Республіканці плянують виборчу кампанію з Айзенгавером як кандидатом на президента

Геттисбург. — Президент спокійно провів неділю на своїй фармі, як про це повідомив пресу його секретар Дж. С. Гагерті. Та тін відмовився сказати журналістам, чи Айзенгавер вже рішився на поновну кандидатуру, хоч республіканські провідники в столиці і в усій країні переконані в тому, що на чолі виборчої кампанії знову стоятиме Президент. Республіканці приготовляють виборчу кампанію з президентом Айзенгавером на чолі, хоч офіційно він ще не заявився в цій справі. Республіканські політики певні Айзенгаверової кандидатури на основі таких двох фактів: 1. В п'ятсицю 6-го липня Айзенгавер розмовляв про свої політичні пляни з головним своїм асистентом Шерманом Адамсом і цій розмові прислухувався пресовий секретар Айзенгавера Гагерті. Гагерті був усміхнений, коли вийшов від Президента, і журналісти роблять із цього висновок, що Айзенгавер буде другий раз кандидувати. 2. Амбасадор ЗДА до Індії Джан Шерман Купер заявив, що після розмови із Президентом вирішив зрезиґнувати зі свого теерішнього становища та кандидувати на становище сенатора в стейті Кентокі, яке залишилося після смерти демокрадичного сенатора Албена Барклі. Давніше амбасадор Купер не хотів кандидувати на сенатора, а президент Айзенгавер дораджував йому залишитися в Індії. Гадають, що амбасадор Купер міг змінити свою думку тільки під тим впливом, що Айзенгавер знову буде кандидувати.

Існує можливість, що Конґрес злібералізує іміґраційні закони

Вашинґтон. — В останніх днях заіснувала можливість в Конґресі, що ще на цій сесії можна буде злібералізувати іміґраційні закони, як цього домагався президент Айзенгавер ще 8-го лютого. Президент домагався змін в іміґраційному законі Мек-Каррана-Волтера з 1952 року та лібералізації РРА (Рефюджі Реліф Акт) з 1953 року. Досі правничі комісії в обох палатах ворожо ставилися до цих пропозицій Президента і нічого не зробили в цій справі. Та тепер Сенатська Правнича Комісія без трудноців ухвалила законопроєкт про дозвіл на приїзд до цієї країни 350 баскійських вівчарів з Еспанії. При цій нагоді думають порушити справу змін в іміґраційних законах. Провідник демократичної більшости в Сенаті сенатор Линдон Б. Джансон вже веде переговори, щоб Сенат прийняв такі зміни в іміґраційних законах, на які могла б погодитися і Палата Репрезентантів. Республіканський сенатор Артур В. Воткінс має внести законопроєкти, які узгляднюватимуть пляни уряду Айзенгавера в цій справі. Мали б збільшити квоти для деяких країн, переносити невичерпані квоти на інші країни і уповажнити генерального прокуратора вирішувати труднощі проблеми при в'їзді нових іміґрантів, що досі міг полагоджувати тільки Конґрес.

ВДОВА ТРОЦЬКОГО ЗАПОВІДАЄ „ПРОВАЛ СТАЛІНСЬКОЇ КЛІКИ"

Мехіко Сіті. — Вдова по Левові Троцькому, яка від 1937 року живе в столиці Мехіко, Мехіко Сіті, де в 1940 році Лев Троцький згинув з руки насланого Сталіним вбивника, заявила, що „остаточно ніякі признання ані обіцянки не зможуть врятувати гнилої сталінської оліґархії". Вона виступила гостро проти теперішніх кремлівських „колективних диктаторів", називаючи їх „сталінською клікою" та утотожнюючи їх самих і їх політику із сталінським курсом. Вона гостро наталрувала Сталіна і його помічників, які проґнали були Троцького з СССР в 1929 р., та переслідували й на вигнанні, поки його таки вбили. Троцький, мовляв, виступав був проти таборів невільничої праці і він перший, який плянував упромисловлення кол. Росії. Вона пригадала, що Ворошилов був тим, який підписав присуд смерти проти Тухачевського й ін. совєтських генералів, що Хрущов переводив „чистку" в Україні за сталінською лінією, винищуючи всіх противсталінців, а Молотов підписав був пакт із Гітлером-Ріббентропом, який започаткував другу світову війну. Тому, мовляв, ніхто з отих найближчих людей Сталіна не може щиро осуджувати свого вчителя і керівника. Заява вдови по Троцькому була наґрана на платівку і її передавали за залізну завісу через Радіо Визволення, що йому спонзорує Американський Комітет визволення від большевизму.

САТЕЛІТИ ПРИСТОСОВУЮТЬСЯ ДО ПОЛІТИКИ МОСКВИ

Варшава. — У зв'язку з подіями в Познані димісіоновано міністра автомобільного і тракторного промислу Юліяна Токарського, а його міністерство включено до міністерства техніки під проводом Болеслава Ящука, колишнього міністра електричної енергії. Токарський був тим, що на тиждень перед вибухом револьти у Познані прийняв був делеґацію познанських робітників, а, предложивши йому свої скарги й вимоги, перестерегла, що на випадок дальшої байдужности варшавської влади, доведені до розпуки робітники вийдуть на вулицю. Токарський й інші його колеґи з комуністичного уряду злегковажили ту пересторогу. 27-го червня та делеґація вернулась до Познаня з порожніми руками, а на другий день розпочались демонстрації, що перетворились в одверту револьту. Судячи по тоні комуністичного органу „Трибуна Люду" — пише варшавський кореспондент „Н. Й. Таймс"-у — можна б уважати, що прихильники „ліберального" курсу у відношенні до познанських демонстрантів, під головуванням прем'єра Циранкевича, мають перевагу над звеличниками „твердої руки", яких речником є давній „сталініст" — перший секретар польської комуністичної партії (офіційно: „об'єднаної робітничої" партії), Едвард Охаб. — „Трибуна Люду" признає, що поміж словами та ділами партійних лідерів була надто велика різниця. Голова польської Державної Ради у Варшаві Александер Завадський в листі, що його комуно-польський амбасадор в Лондоні передав лідерові англійських лейбуристів Гейтскеллові, запевнив, що суд над демонстрантами з Познаня не буде вестись „під знаком помсти". Однак сам Ґейтскелл натаврував при цій нагоді знову вживання танків проти демонструючих робітників та славив відвагу познанських демонстрантів. — Деякі познаки „лібералізації" видні й на Мадярщині, де, за заявою міністра судівництва Еріка Мольнара звільнено з в'язниць 11,398 осіб у висліді діяльности комісії, яка перевірювала правильність присудів зі сталінської доби. Між звільненими знаходиться теж вдова по розстріляному за „тітоїзм" комуністичному міністрі закордонних справ Ляслo Райкові, яка пересиділа 5 років у в'язниці.

Однак одночасно з тим ніби „ліберальнішим" курсом мадярської політики, викинено з партії трьох чільних мадярських письменників і публіцистів, які критикували „догматичну і сталінську" лінію мадярської комуністичної партії. — В комуністичних органах ЧСР, Мадярщини, Східньої Німеччини і Болгарії появились статті з цілком ясними погрозами безжалісного терору супроти всіх, що зважаться наслідувати познанських робітників. Комуно-німецький часопис „Нос Дойчлянд" заповідає, що комуністичний режим зламає „твердістю сталі" всі протирежимові спроби „провокаторів", — празьке радіо заповіло, що „хто піднесе руку проти режиму робітників і селян — тому відрубається ту руку", а в подібному тоні пише й уся інша сателітська преса. У Вашинґтоні комуно-польський амбасадор запротестував проти американських голосів на тему познанської револьти. У СССР, поруч із нібн дальшою лібералізуючою тактикою, „Правда" принесла статтю про потребу „централізації проводу і залізної дисципліни, що обмежує демократію". Офіційний орган Компартії СССР допускає більки кількох партій в сателітних краях, але тільки „під керівною ролею комуністичної партії", але в самому СССР „Правда" надалі визнає єдино можливий режим тільки одної комуністичної партії, як виразника думки, волі і дії „совєтського народу".

Скінчилася 10-денна конференція Британського Коммонвелту

Лондон. — У п'ятницю 6-го липня ц. р. скінчилась у Лондоні 10-денна конференція прем'єрів усіх держав, які належать до Британського Коммонвелту. Виданий з цього приводу офіційний комунікат підкреслює ті спільні політичні риси, які єднають Британський Коммонвелт: вірність демократично-парляментарному устроєві, пошана для аспірацій всіх народів на свободу і самоуправління та змагання до миру й осуджування війни. В довшому уступі підкреслюється конечність миру й зазначується, що війна в нинішній добі була би нещастям для всіх її учасників. З-поміж міжнародних справ, що їх дебатовано на тій конференції, на першому місці говориться про Совєти і зміни, які там зайшли в останньому часі. Вітаючи зміну совєтської тактики і заповіджену совєтську демобілізацію, комунікат стверджує, що дійсне і тривке відпруження в міжнародній ситуації може прийти тільки через позитивне розв'язання існуючих міжнародніх проблем, які є джерелом глибоких конфліктів. Тут з жалем згадується, що досі не зроблено поступу в заходах щодо об'єднання Німеччини. Конференція Коммонвелту висловила довір'я до заходів ген. секретаря ОН Гаммершилда в справі замирення на Середньому Сході. На тій конференції обговорювано справи Кипру, Маляїв, Сінґапуру, поділеного В'єтнаму, Кореї, протоки Формози й інші проблеми південно-східньої і південної Азії. Конференція прем'єрів Коммонвелту прийняла до відома заяву прем'єра Цейлону, що Цейлон хоче стати самостійною республікою, але залишиться надалі в рямцях Коммонвелту. Вони висловили теж бажання, щоб і надалі в конференціях Британського Коммонвелту брав участь прем'єр Федерації Родезії і Найсаленду.

Палата старається таки зменшити допомогу закордонові

Вашинґтон. — Палата Репрезентантів таки хоче зменшити допомогу закордонові, коли той законопроєкт прийде до Палати з Комісії Видатків. Спільна Конґресова Конференція погодилася на допомогу закордонові в сумі 4,014,000,000 долярів, уряд домагався на цю ціль 4,900,000,000 долярів, але Палата Репрезентантів хоче ухвалити тільки 3,665,000,000 долярів, як це запропонувала її Комісія Видатків. Уряд президента Айзенгавера старається, щоб зменшення суми на допомогу закордонові не було надто велике, але в Палаті важко урядові перемогти опозицію, тому урядові кола стараються про те, щоб Сенат не допустив до того, щоб сума на допомогу чужим країнам була значно зменшена. Ця справа має бути вирішена ще цього тижня.

Ще два члени совєтської делеґації аґітували за поворот „на родіну"

Вашинґтон. — Державний департамент повідомляє, що веде слідство в справі дальших двох членів совєтської делеґації до Об'єднаних Націй, бо вони аґітували за поворотом „на родіну". Асистент державного секретаря Роберт С. Гілл в листі до голови Сенатської Підкомісії Внутрішньої Безпеки сенатора Джеймса О. Істленда повідомляє, що ведеться слідство в справі діяльности другого секретаря делеґації Ростислава Шаповалова і Алексея Пєтухова, які намовляли Міхаїла Шатова до повороту до СССР. Шатов зізнав на підкомісії в Сенаті, що робили це вони в формі „делікатного шантажу". Два інші члени совєтської делеґації до ОН на початку цього року мусіли виїхати із ЗДА за те, що намовляли до повороту моряків із корабля „Туапсе". 24-го червня мусів покинути ЗДА асистент військового аташе при совєтській амбасаді в Вашинґтоні полковник Іван Бубчіков за те, що вів шпигунську діяльність.

Йорданія домагається допомоги від Англії на випадок атаки Ізраїлю

Амман, Йорданія. — Командант Арабського Леґіону, який є йорданською армією, ген. Алі Абу Нувар мав довшу розмову з Чарлзом Дюком, англійським амбасадором, в якій висловив переконання, що Англія вірна союзницькому договорові з Йорданією, поспішить з допомогою Йорданії, якщо б Ізраїль заатакував Йорданію. Та розмова відбулась в зв'язку з новою напруженою ситуацією, яку викликали відомості про концентрацію ізраїльського війська біля кордону Йорданії. Ген. Нувар заявив при тому, що Йорданія має запевнену допомогу від Іраку і Сирії та признав, що на ізраїльський кордон пересунено більшу військову силу Йорданії, аніж дозволяє на це договір про перемир'я. Він заявив готовість негайно відтягнути йорданську армію знад ізраїльського кордону, якщо шеф Перемирчої Комісії ген. Бирнс запевнить його, що Йорданії не грозить наїзд від Ізраїлю. Ген. Бирнс поспішив із Каїро до Єрусалиму, а відтіль до Амману на розмову з генералом Абу Нуваром. Бирнс висловив своє переконання, що Ізраїль не плянує нападу, але водночас признав, що ізраїльський уряд не погодився, щоб члени Перемирчої Комісії перевірили умовини здовж ізраїльського кордону та зокрема, щоб вони могли наочно ствердити, що вістки про концентрацію ізраїльського війська неправдиві. Єгипет вже раніше обсадив свій кордон із Ізраїлем такими сильними відділами, вивінованими вже в комуністичну зброю, що не потребував тепер посилати туди нових з'єднань.

Політика ЗДА у відношенні до Китаю залишиться незмінною

Тайпей, Формоза. — През. Айзенгавер висловив свій подив для твердости й безкомпромісовости становища національного Китаю у відношенні до комунізму та запевнив націонал - китайського президента маршала Чіянґ Кай-шека, що політика ЗДА, сформульована у пакті союзу і взаємної безпеки з нац. Китаєм, залишається незмінна. Водночас през. Айзенгавер ствердив, що хоча тактика міжнародного комунізму час до часу змінястся, проте досі нема ніяких познак, щоб змінилися основні цілі комунізму. Ці свої погляди та заяву вірности союзові з національним Китаєм през. Айзенгавер висловив у листі до Чіянґ Кай-шека, що його персонально передав Чіянґ Кай-шекові віце-президент Ричард Ніксон. Цей останній прибув до столиці Формози після відвідання Філіппін і південного В'єтнаму. На Формозі вітали Ричарда Ніксона з великими почестями і дуже сердечко. З Формози Ніксон відлетів до Сіяму. Запевнення през. Айзегавера щодо вірности американської приязни прийшла — пояснюють часописи — у зв'язку з інтриґами китайських комуністів, які посіяли сумніви і непевність серед протикомуністичних китайців, чи випадком ЗДА не змінили свого становища і не схиляються до визнання комуно - китайського режиму.

Ще й досі не знайдено викраденої дитини Вайнберґів

Мінеоля, Лонґ Айленд. — Шеф поліції повіту Нессо Стайвесент Пінцелл заявив, що й досі не знайдено жадного сліду, де могла б бути одномісячна дитина подружжя Вайнберґів, яку невідомі злочинці викрали ще 4-го липня. Батьки кілька разів зверталися з розпачливим закликом до злочинців, щоб взяли викуп в сумі 5,000 долярів та віддали малого Пітера, положивши його в якійнебудь церкві або синагозі, які для цієї цілі в суботу і неділю були відкриті в Ню Йорку. Злочинець не голоситься телефонічно до батьків, мабуть тому, що боїться, щоб не попав в руки детективів, хоч батьки обіцюють йому, що не будуть повідомляти поліції. Остання вістка від злочинця була ще в п'ятницю, коли злочинець повідомляв, що збільшив викуп з 2,000 на 5,000 долярів. Поліція сумнівається, чи дитина ще живе, бо злочинець міг її вбити, коли ця справа стала відома цілій країні, і він тепер не може неспостережно віддати дитину та взяти викуп.

Демократи плянують компроміс в справі зменшення пенсійного віку жінкам

Вашинґтон. — Демократичні сенатори плянують внести компромісові законопроєкти в справі зменшення пенсійного віку жінкам і нездібним до праці робітникам. Сенатор Волтер Ф. Джордж заявив, що в понеділок 9-го липня внесе законопроєкт, щоб нездібні до праці робітники могли діставати старечі пенсії по скінченні 50-го року життя. Одночасно з цим він запропонує збільшити вплати на соціяльне забезпечення на чверть відсотка і від затруднених і працедавців і на три чверті відсотка від самозатруднених. Сенатор Роберт С. Керр внесе законопроєкт про зменшення пенсійного віку працюючих жінок і жінок емеритованих чоловіків з 65 до 62-ох років. Але в його проєкті ті жінки, які схочуть діставати старечі пенсії в 62 році, матимуть менші емеритури від тих жінок, які залишать працю в 65-му році. — Вдови діставали б повні пенсії вже в 62-гому році життя. Палата Репрезентантів ще минулого року зменшила пенсійний вік жінок до 62-го року, збільшуючи вплати на соціяльне забезпечення з двох відсотків до 2.5 відсотка, а від самозатруднених з трьох відсотків до 3.75 відсотка, але Сенатська Фінансова Комісія відкинула цей законопроєкт.

● 23-річна Христина Геґенс із Томастину, Джорджія, протягом п'ятьох років народила 8 дітей. Перший раз вона мала четвернята, а після того два рази близнючки — всі дівчата, п'ять із них живе.

У СССР висвітлюють перший фільм з вістрям проти Сталіна

Москва. — У Совєтському Союзі почали висвітлювати перший фільм з посередньою протисталінською тенденцією: це фільм п. з. „Безсмертний ґарнізон", накручений вже в другій половині мин. року, але випущений до висвітлювання щойно тепер, який доказує закид Хрущова з його протисталінської промови на 20 з'їзді Компартії у Москві, що через впертість і занедбання Сталіна СССР був цілком неприготований до війни з Німеччиною. Акція відбувається в Бересті в червні 1941-го року, безпосередньо перед німецьким наступом та під час нього. Всупереч дотеперішнім твердженням совєтських офіційних істориків і пропаґандистів, що, мовляв, „доблесна совєтська армія" ставила німцям відразу хоробрий спротив, у тому фільмі показується ідилічний спокій по совєтському боці здовж кордону напередодні війни, відтягнення війська на вправи в глибину краю та повну непідготованість до війни. Німецька летунська атака, яка знищила до тла Берестє, прийшла несподівано для військовиків і цивільних, а малий військовий ґарнізон, який боронився проти німецького наступу, був ізольований і не діждався відсічі. Цей фільм — як пояснюють часописні коментатори — зроблено за теорією „показування правди" совєтським громадянам після переведення „ревізії навчання про історію вітчизняної війни і компартії". Автором фільмового лібретта є совєтський письменник Констатин Сімонов.

Помер д-р Богдан Чехут, голова відділу УНС в Омага, Небр.

Омага. — Дня 8 липня, о год. 5-ій по полудні помер від серцевої атаки відомий український діяч, д-р Богдан Чехут, голова місцевого Відділу Українського Народного Союзу, активний діяч місцевої філії УККА, пластун-сеньйор, пс. Марко, січовий дід пластового загону „Червона Калина" і член багатьох українських товариств. Працював теж науково і свої статті та розвідки друкував у фаховій пресі і журналах. Похорони відбудуться в середу цього тижня.

● Бувший президент Гаррі С. Труман проходжувався по нюйоркських вулицях і відповідав на запити журналістів та на оклики „галло, Гаррі!", з якими зверталися до нього ті, що його пізнали. В одному місці Труман залишив своїх компаньйонів та приступив до автобусу, з якого шофер простягнув йому руку, кричачи: „Гай, Гаррі!". Труман стиснув руку цього шофера.

В АМЕРИЦІ

● Президент Айзенгавер на своїй фармі в Геттисбурґу, Па., гостив своїх унуків і „конферував" із ними на ґанку свого дому, бо під час дощу не можна було вийти надвір. Пані Айзенгавер їздила з ними на прохід до Геттисбурґу.

● Під час „Дня Незалежности" згинуло в цій країні 253 особи, хоч це був день в середині тижня. На шляхах в автових катастрофах згинуло 137 осіб, 77 осіб втопилося, а 39 осіб згинуло в інших нещасливих випадках.

● Адвокат д-ра Семюела Г. Шепперда Пол М. Герберт заповів, що вносить апеляцію до Найвищого Суду ЗДА проти засуду його клієнта на досмертну в'язницю за вбиття вагітної дружини Мерілин. Найвищий Суд стейту Огайо відкинув апеляцію д-ра Шепперда.

● Голова Крайового Комітету для справ радіяції д-р Лористон Тейлор заявив, що та радіяція, яка виходить із годинникових вказівок є зовсім нешкідлива, хіба що хтось „з'їв би ті вказівки".

● Автоводій із Вердену, Квібек, Канада, твердив, що в 1954 році він врятував троє дітей із пожежі, і англійська королева Елисавета II нагородила його медалею за хоробрість. Та сусіди почали сумніватися в правдивості його твердження, і уряд вів слідство в цій справі. Тепер сам автоводій Едвард Чіпман заявив, що зрікається цієї нагороди, і королева її уневажнила.

● Губернатор стейту Теннесі Френк Дж. Клемент, заявив, що буде противитися організації третьої партії з тих південних демократів, які не погоджуються на скасування расової сеґреґації в південних стейтах.

● Лука Річмонд Гедиот із Ґрінсброо, Північна Каролайна, їхав із дружиною та трирічним сином автом, а „шоферував" його старший 14-річний син Лука Річмонт Гедиот, молодший. Під час цієї їзди всі згинули внаслідок неуваги молодого автоводія.

● 72-річний д-р Орто Пол Арбаґрайт із Кліфтон, Фордж, Вірджінія, одружився з 20-річною Анною Керби, при якої народженню він був присутній як лікар.

В СВІТІ

● Ливанський парлямент прийняв закон, за яким держава „націоналізує" всі нафтові проводи, що йдуть через територію Ливану до моря від джерел нафти, положених в Сирії. Практично, ливанський уряд уневажнив дотеперішні умови з даною англо - сирійською компанією та жадає нових високих оплат за права „транзиту". Обурений Лондон думає, що за тим актом скривається рука Москви.

● „Биґ Бен", великий дзвін у Вестмінстерській вежі в Лондоні, що вибиває години і є найкращим орієнтаційним чинником для англійських парляментарних послів, замовк на три місяці, впродовж яких чиститимуть його поржавілі ланцюги і механізм.

● На Мадярщині звільнено з в'язниці дев'ятьох духовників, які відсиджували довготермінові кари, як „кримінальні злочинці". В їх справі робив заходи „Комітет миролюбних духовників" — організація мадярських духовників, що пішли нібн на „коеґзистенцію" з режимом.

● Англійський уряд погоджується на ліквідування своєї бази на Цейлоні, як цього домагається новий цейлонський уряд. Переговори в цій справі веде в Лондоні новий цейлонський прем'єр Бандаранайке, який проголосив „невтральність" за зразком Індії. Цейлон буцім-то погоджується дати Англії право „транзиту" для літаків і кораблів, що летять чи пливуть на шляху до Індії і назад. На теперішніх англійських базах Трінкомалі і Катунаяке працює 5,000 цейлонців, які зовсім не є захоплені „престижовою" політикою новообраного лівого прем'єра Цейлону.

● Паризька міська рада відкинула проєкт будови 34-поверхового хмародеру в північній частині Парижу, прихиляючись до арґументу, що такий будинок опоганив би „гармонійну лінію неба" над Парижем.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлених матеріялів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МОСКОВСЬКІ ЯНИЧАРИ

В оприлюднених в минулому тижні Державним Департаментом 18 документів, що їх довірочно дістали були 1.800 делегатів 20-го З'їзду Компартії СССР, зібрані в другій половині лютого ц. р. у Москві, є теж стаття Леніна про національну проблему з 30 грудня 1922 р., лист Леніна до Троцького про втрату довір'я до Сталіна у зв'язку з різнею у Грузії з 5 березня 1923 р., і меморандум Леніна в цій самій національній справі з 31 грудня 1922 р. Ті листи й записки не є ніякою ревеляцією, особливо для українців, які знають ліберальні погляди Володимира Ілліча Ульянова-Леніна на національну проблему в теорії і його повну згоду на большевицьку народовбивчу практику у відношенні до народів колишньої Росії — цілком суперечну з теорією. Все ж, в оприлюднених тепер писаннях Леніна можна вичитати деякі думки актуальні й на сьогоднішній день.

До таких дуже актуальних питань належить розгляд націоналізму. Ленін слушно відрізняв націоналізм уярмлених народів, які змагають до свого визволення, від націоналізму панівних народів, які хочуть далі поневолювати інших. І Ленін, не зовсім ще забувши свої пропагандивні теорії з років переведених на еміграції в Швайцарії, таврував московський націоналізм, іронічно зараховуючи його до націоналізмів „великих народів". Однак, понад усе, він таврував московський націоналізм свіжоспечених москалів, які переростають в своєму національному шовінізмі й державному імперіялізмі корінних москалів. „Це загальновідома правда — писав він — що зрусифіковані члени інших націоналістів завжди люблять перебільшувати, коли річ іде про типічні російські справи". Ленін перестерігав ЦК Компартії перед носіями і речниками великоросійського шовінізму, висловлюючись про нього куди гірше, як про бажання неросійських народів відірватись від „федерації" з Московщиною. Великоросійський (московський) націоналіст, це, на думку Леніна, „насправді нелюд і розбишака, яким є типічний російський бюрократ". Очевидно — повторяємо — ленінська теорія залишалася тільки теорією і пропаґандою не тільки для всіх большевиків, але і для нього самого, бо ж зламання договору з Українською Народною Республікою, за яким большевики визнали були УНР, вислання проти неї сформованої на терені Московщини червоної армії, підтримання московськими штиками т. зв. харківського уряду, врешті переведення цілого кривавого походу червоних військ Антонова-Овсєєнка і названня тієї імперіялістичної московської війни проти України „громадянською війною", наче б' вона велась внутрі одного народу, — все воно відбувалось за життя і панування Леніна. Те саме стосується совєтської політики супроти Грузії і тому фальшом та забріханням навіяні слова обурення Леніна проти головних винуватців переведеної в Грузії різні, жертвою якої впали в першу чергу грузинські соціял-демократи (меншовики), а винуватцями якої були в першу чергу грузин з роду Джугашвілі-Сталін і поляк з роду Фелікс Дзєржинський.

Все ж таки твердження, хай тільки і пропаґандивне, що над-російський шовінізм-імперіялізм зрусифікованих одиниць з-посеред не-росіян, заслуговує на увагу. Куплені чи виховані яничари позбавлені поміркованости, толеранції, об'єктивізму і лібералізму, для них патріотизм і державництво покриваються з поняттями асиміляторського шовінізму та територіяльного імперіялізму.

Вже далекосхідні монголи збагнули були тайну підховування у себе яничарів, дармащо їхня політика у відношенні до підбитих країн була куди ліберальніша від насяклої атмосферою кількасотлітньої залежности від татарської влади Московщини. Турки під кінець середньовіччя і з початком нових часів допускали яничарів до найвищих почестей в своїй державі, знаючи, що такі одиниці будуть „надльояльні". Історія Польщі й Росії заповнена прізвищами перекинчиків, що старалися не за страх, а за совість, за могутність держав, що уярмили їхню батьківщину.

І ми сьогодні маємо чимало конкретних прикладів, коли засимільовані до росіян люди з різних націй стали найбільшими московськими шовіністами та найзапеклішими звеличниками і носіями московського імперіялізму. Як оті хрущови, що розвінчують Сталіна й славлять Леніна, але в національній і закордонній ділянках проводять далі ганебну сталінську лінію поневолювачів, так само поводяться деякі російські „демократи" (в лапках), які в умовах американської демократії працюють во славу „великої неподільної" Росії, забувши, хто вони самі і їхні батьки, і що демократія — це передусім — воля, не тільки для них, а для всіх, що прагнуть її.

Ю. Старосольський

УКРАЇНСЬКІ КНИЖКОВІ СКАРБИ В КОНҐРЕСОВІЙ БІБЛІОТЕЦІ

II.

За строгими приписами Конгресової Бібліотеки, інтерв'ю працівника бібліотеки про бібліотечні справи, це дуже офіційна афера. Тому моя розмова з проф. Рудницьким мусіла бути в канцелярії шефа інформації і публікацій та в присутності шефа Слов'янського і Східньо-Европейського Відділу д-ра Якобсона. На цілий ряд моїх питань, що торкались його праці, її вислідів і виглядів на дальший розвиток української колекції, проф. Рудницький подав, що був запрошений на консультанта в справах україніки до Конґресової Бібліотеки і в цім характері працював. Постійне його зайняття — це професор і голова Департаменту Славістичних Студій в Манітобському університеті в Вінніпегу. Мета його праці над українікою була — в загальному — трояка: зробити перегляд і оцінку українських фондів в Бібліотеці, — зробити список браків — і подати свої рекомендації щодо дальшого розвитку колекції.

Це не була перша візита його до Вашингтону і бібліотеки: в 1954 році робив студії україніки під авспіціями УВАН-у. Написав тоді статтю до „Українського Голосу" в Канаді, а також звернувся окремим меморандумом до УККА, звертаючи увагу на недотягнення в українській колекції в Конґресовій Бібліотеці та вказуючи на потребу перевести докладніший перегляд цієї колекції, зладити каталог українських фондів Бібліотеки та зрепродукувати українську частину Кирилично Юнійного Каталогу.

Тепер працював тільки протягом травня і червня.

„Це видається мені дуже коротким часом для такої важливої праці", завважив я. „Яке Ваше особисте враження, чи змогли Ви виконати багато?"

„Я думаю, що в загальних зарисах першу ціль мою я осягнув" — відповів проф. Рудницький. „Я вже зміг запропонувати ряд поправок у веденні колекції і я згадав їх у моїх рекомендаціях".

Мене, очевидно цікавило, які найцінніші книжки знаходяться в українській колекції.

Мій розмовець уважає, що найціннішою книгою збірки є „Требник" Петра Могили з 1664 року та „Мир" Іннокентія Ґізеля з 1669 року, як теж ранні видання клясиків української літератури. Він оцінює, що приблизно сто книг повинні знайтися між „Рідкісними книгами", які в бібліотеці зберігаються окремо і з особливою увагою. Уважає теж, що ряд книг є унікатами по цей бік залізної завіси, ось так, передусім комплет журналу „Киевская Старина", 94 томи. В деяких европейських бібліотеках, наприклад, в Британському Музеї, є тільки окремі томи.

Більшість українських книжкових фондів прийшла із відомою колекцією Юдіна, яку одержала Конгресова Бібліотека в 1907 році аж з Красноярська в Сибірі. Це була велика збірка російських матеріялів, між які Юдін вчисляв все, що міг дістати, теж з української книжкової скарбниці. Багато книг прийшло теж прямо з Західньої України, головно через так званий Смитсонський Депозит (Смитсон уфундував перший Вашингтонський музей, який опісля перемінено на національну фундацію, якій підчинено теж, напр., Національну Галерію Мистецтва, Зоологічний Город і т. п.).

Очевидно, проф. Рудницький не обмежив своїх студій до старих книжкових пам'яток, але відвідував теж інші відділи поруч із Слов'янським Відділом. На його думку правнича бібліотека, в якій шефом бібліотеки закордонного права є д-р Гзовскі, особливо багата в українські матеріяли.

Модерна колекція українських публікацій виказує чимало браків, які одначе можна доповнити. „В загальному, — каже проф. Рудницький, — на мою думку українська колекція в Конґресовій Бібліотеці є вже тепер одною з найбагатших в Західньому Світі. Вона може бути дійсно найбагатшою, навіть в порівнянні з бібліотекою Британського Музею в Лондоні, Національною Бібліотекою в Парижі, чи з такими українськими бібліотеками, як бібліотека НТШ в Сарселі, чи бібліотека УВУ в Мюнхені, якщо виконаються рекомендації, які я подав у висліді моєї праці до адміністрації Конґресової Бібліотеки."

Я спитав про згадуваний звіт і рекомендації, але проф. Рудницький був покищо дискретний щодо їх змісту. Він подав тільки, що в звіті дав історію українських фондів і їх перегляд з оцінкою. У рекомендаціях запропонував постійну більшу опіку над українською колекцією, передачу цілого ряду книг до відділу „Рідкісних книг", і доповнення браків. На його думку, рекомендації є в 90 відсотках реалістичні, тим більше, що сам подав джерела, де можна дістати бракуючі публікації, де можна поробити мікрофільми і т. д.

„Чи мали Ви поміч від інших службовців Конґресової Бібліотеки?"

„Очевидно", була відповідь. „Я не міг би був виконати завдання сам один. Передусім хочу відмітити з признанням і подякою поміч д-ра Якобсона та його співробітників; я зустрів дуже прихильне відношення і поміч від д-ра Ґзовського, шефа секції закордонного права, п. Дороша, куратора Слов'янської кімнати, п. Ґорохова з Відділу „Просессінґ", пп. Фесенків, п. Шулера з Кириличного Юнійного Каталогу, п. Процінського й інших. Я їм справді вдячний. Мушу теж особливо підкреслити приязну атмосферу та знаменну співпрацю якої я зазнав тут. Мушу сказати, що це були мої найкращі вакації."

Проф Рудницький має намір бути в Вашинґтоні знову в грудні ц. р. при нагоді з'їзду Союзу Славістів Америки та ряду інших в тому зв'язку. Тоді знову відвідає Конґресову Бібліотеку.

Я подякував проф. Рудницькому за розмову; я особливо підкреслив, що виставка старої української книги, яку він влаштував тут, дала нам, українцям, що її бачили, справжню приємність. І це була правда.

Я скористав з цього, що при нашій розмові був присутній д-р Якобсон і просив про його завваги до праці проф. Рудницького, зокрема до його рекомендацій.

Д-р Якобсон ствердив, що адміністрація Конґресової Бібліотеки від довшого часу мала на думці зробити щось, щоб поправити українську збірку. Були вони щасливі, що могли дістати співпрацю нашого вченого, як найкращої людини для критичної оцінки української збірки та фахових рекомендацій щодо майбутнього її розвитку. Його праця була надзвичайно корисна. Він не тільки дав оцінку збірки та вказав на браки, але й показав шляхи й засоби як можна поправити стан збірки, та навіть своїми стараннями вже збагатив збірку. Він порівняв нашу колекцію з другими українськими колекціями та нав'язав з ними контакт для нас. А такі контакти надзвичайно важливі, твердив д-р Якобсон. Ось, напр., коли він сам відвідав українську бібліотеку НТШ в Сарселі, постарався опісля, що з окремих грошових фондів Конґресової Бібліотеки уділено НТШ допомогу на зладження повного їх каталогу, копію якого має тепер і Конґресова Бібліотека для вжитку дослідників.

Здається, сказав д-р Якобсон, що проф. Рудницький поклав підвалини для майбутнього загального каталогу українських книг в ЗДА. Його рекомендації треба вважати першим кроком, за яким мусить прийти другий...

Д-р Якобсон думає, що було б дуже корисно мати опрацьовану історію української публікації в ЗДА за, напр., останніх 50 років. Було б дуже корисним мати тут українські часописи з інших країн. Рівно ж, українці в цілому світі могли б допомогти багато, посилаючи книжки та періодики до Конґресової Бібліотеки.

Юрій Таркович

СКІЛЬКИ НАСПРАВДІ НАСЕЛЕННЯ В СОВЄТАХ?

Ще до недавнього часу чужинецькі журналісти, а з ними й українська преса подавали різні цифри населення СССР, які, через брак офіційних повідомлень, значно між собою розходилися. В основному на Заході думали, що в Совєтському Союзі мешкає не менше як 215-220 мільйонів населення. Та виявилося, що втрати населення в останній світовій війні і зв'язане з тим зменшення числа народжень далеко більші, як припускалося. Дещо світла в ці совєтські таємниці вніс Хрущов на недавньому з'їзді будівельників у Москві. Він тоді заявив: „У східні райони Сибіру потрібно послати 500.000 молодих робітників, але це не так важко, бо у нас є більше 200 мільйонів населення..." Ще більшу ясність у цю справу вніс „Статистичний збірник", що на початку червня цього року вийшов у Москві. В цьому збірнику подана офіційна цифра (якщо совєтським цифрам взагалі можна вірити): на квітень 1956 року населення СССР становило 200,-200.000. Таке повідомлення було великою несподіванкою для всього вільного світу, бо з нього виявилося, що людські втрати під час останньої війни в СССР були значно більші, як це припускали. Подаючи таку цифру, совєтська пропаганда, очевидно, зробила ведмежу прислугу самій собі, бо виявилося, що в СССР сьогодні фактично бракує понад 40 мільйонів людей.

Ось статистичні дані. Згідно з совєтською пресою, річний приріст населення СССР становить 3.2 — 3,5 мільйона осіб. За офіційними совєтськими повідомленнями з 1940 року, в СССР, разом з зайнятими країнами (Західня Україна, тощо) було 193 млн. осіб. Якщо взяти до уваги річний приріст не 3,2 чи 3,5 млн., але круглу цифру 3,000.000, то виходить, що теоретично тепер мало б бути в СССР 241 млн. населення. Отже, бракує 41 мільйон. Таким чином, втрати у війні були не 7 мільйонів, як про це твердила Москва, але 30-35. Решта недобору, від 6 до 10 мільйонів — це зниження народжуваности внаслідок війни та повоєнних злиднів, і це також доказ того, що число народжень в СССР постійно знижується. Так, наприклад, в царській Росії на 1.000 осіб населення народжувалося 45 дітей, а за совєтської влади в 1930 році на 1.000 осіб народилося 39 дітей, в 1935 — 35, в 1940 — 31,7, в 1953 (вже чисто повоєнний рік) — 24,9, а в 1955 — 25,6.

Отже, СССР потенціяльно слабне, і це виявляється в недостачі робочої сили. Особливо гостро проблема робочої сили постане приблизно в 1960 році, коли в трудовий процес мають включитися т. зв. воєнні річники. Релятивно добре виглядає справа тільки з молоддю від 15 до 19 років; тобто тою ,що народилася в передвоєнних роках. І тому можна зрозуміти, чому московські диктатори кладуть такий натиск якраз на ту молодь, що саме тепер вступає чи вступила в трудовий процес. Цю молодь посилають у всі закутини большевицького царства, — на Сибір, у Казахстан, Донбас. Цій молоді унеможливлюють вступ до високих шкіл, бо її бракуватиме на фабриках і колгоспах. Під цим оглядом також треба, бодай до деякої міри, розглядати частинну демобілізацію совєтських збройних сил (вже другу): Москва мусить десь добути робітників, яких в наступних роках буде чимраз менше, а особливо мало буде приблизно в 1960 році, коли, як вже сказано, повинна б стати до праці молодь, що народилася у воєнних та повоєнних роках. Зрозумілий, отже, і поспіх Москви з 6-ою п'ятирічкою: до 1960 року треба зробити якнайбільше, бо потім не буде кому працювати.

Як відбивається ця ситуація на нашій батьківщині, що особливо потерпіла не тільки під час війни, але ще раніше — під час масових депортацій та голоду 1932-33 рр.? Тепер Україна має коло 43,000.000 населення, в тому числі приблизно 80-85% українців. (Російські демографи стараються відносну кількість українців в Україні зменшити). А скільки мало б бути населення на Україні? За переписом 1926 року, на Україні жило 29,000.000 людности, а за переписом 1939 року — 31,000.000. Отже, приріст за 13 років становив всього 2 мільйони. Якщо взяти під увагу нормальний, тобто приблизно 2% приріст населення, як це було в роках НЕП'у (нової економічної політики), то на Україні повинно було б бути в 1939 році 37 мільйонів, а не 31. Значить, московська колективізація коштувала Україні (з її додатковими наслідками — зменшення числа народжень) 6 мільйонів людей. В цьому, на жаль, не може бути жадного сумніву. А скільки коштувала Україні друга світова війна? Це фактично майже неможливо підрахувати. Якщо припустити, що населення України від 1939 року (рік останнього перепису) зросло на 2%, то до 1956 року цей приріст становив би коло 11-13 мільйонів. Отже коли додати цей приріст до 31 млн., то тепер Україна повинна була б мати 43 млн. населення. Виходило б, що, коли вірити совєтським даним, Україна від 1939 р. не зазнала поважних втрат. Знаємо, що це неправда, бо дуже багато згинуло наших людей у війні, в німецьких і совєтських концентраційних таборах. Але факт залишається фактом, що потенціяльно дальшого зниження населення України від 1939 року не настало. Цей феномен можна пояснити хіба двома причинами: по-перше — на місце українського елементу, який згинув, прийшов на Україну елемент неукраїнський, передусім російський, що до деякої міри потверджується повідомленнями найновіших втікачів із СССР; подруге, що є менше правдоподібне, з огляду на розбудову Донбасу, побудову різних гідроелектрівень тощо, поважне число українців могло вернутися з інших частин СССР, куди вони втекли під час колективізації в 30-их роках. А третьою причиною може бути збільшення числа народжень, що в загальному було завжди вищим, як в інших частинах СССР.

БРИТАНСЬКА СПІЛКА НАРОДІВ В НОВИХ ОБСТАВИНАХ

Лондон. — 27-го червня почалася в Лондоні конференція прем'єрів із дев'ятьох країн Британської Спілки Народів. Цій конференції уділяє чимало місця преса Великобританії. Одні ворожать Британській Спілці Народів славну і велику будучність, другі ставляться критично до можливостей цього добровільного об'єднання держав, часто з протилежними інтересами.

Наприклад, Канада має ближчі господарські взаємовідносини із З'єдиненими Державами Америки, як із своєю метрополією — Британією. Індія і Пакістан, окрім своїх спорів за розмежування, мають не однаковий „курс" в закордонній політиці: Пакістан належить до Багдадського Пакту, разом з Британією, Туреччиною, Іраном та Іраком, зате Індія стоїть на позиції „невтралізму" між світом демократичним і комуністичним. Бурська біла меншість у Південній Африці веде політику расового розмежування між людьми европейського роду та кольоровим населенням своєї держави, і це викликає гостру опозицію у всіх „кольорових" країнах Британської Спілки Народів, як і в самім З'єдиненім Королівстві. Це тим більше, що лондонський уряд плянує дати незалежність тим своїм колоніям в Африці, які досягнуть відповідного рівня політичної культури, і тоді чорні міністри з Ніґерії мусіли б засідати з бурськими білими „расистами" на конференціях Британської Спілки Народів. Отже — песимісти не надіються на довговічність такої Спілки Народів.

Але чути також інші голоси про цю оригінальну, розкидану по цілім світі конфедерацію народів різних рас, релігій і культур. Вони вказують на спільні основи цивілізації, які об'єднують країни Британської Спілки Народів.

Бувший міністер уряду Праці — Джан Стрейчі, який недавно об'їхав Індію, називає „британську спадщину", що лишила нестертий слід в бувших азійських колоніях Британії: залізниці, парляментарну демократію і цивільну адміністрацію. Залізниці об'єднали індусів, зробили їх нацією; демократичний лад — це в великій мірі копія лондонського парляменту, включно з англійською мовою, як найбільш поширеною між різномовними племенами Індії; але ще важливіша спадщина Британії в Індії — це цивільна адміністрація, вишколена в дусі служби для суспільства. Якщо в світі здавна відомий орієнтальний „бакшиш" (хабар), що відчиняє всі двері тим, які можуть його дати, то цього в Індії не чути, хоч у країні з великим відсотком неписьменних здавалося б, що хабарництво і всякі адміністративні зловживання могли б „процвітати".

Конференція прем'єрів Британської Спілки Народів має головну тему: виробити спільну стратегію господарської (в першу чергу торговельної війни проти совєтської імперії. Російський імперіялізм, використав господарські і технічні ресурси новоприлучених країн-сателітів і розвинув індустрію, яка може конкурувати з демократичним світом. Якщо Москві удасться захопити в Азії та на інших континентах ті ринки, які раніше мали країни Західньої Европи та Америки, то в цих країнах мусіла б прийти криза і господарська руїна. Недарма прем'єр сер Антоні Іден у своїй промові незадовго перед конференцією прем'єрів Британської Спілки Народів зазначив, що підводні війни, які вела Німеччина проти Британії 1914 — 1918 і 1939 — 1945 років не могли знищити господарства З'єдиненого Королівства, але конкуренція Совєтської індустрії може це зробити, коли не вжити проти неї заходів.

Отже — рішальне слово належить прем'єрам країн Британської Спілки Народів.

П. А.

НАУКОВЕ Т-ВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

У СТОРІЧЧЯ НАРОДИН ІВАНА ФРАНКА

Збірник праць і статтей, приготованих на Наукову Конференцію 12 і 13-го травня 1956.

(27)

Володимир Янів

ДУШЕВНІ ПЕРЕЖИВАННЯ В'ЯЗНЯ В „ТЮРЕМНИХ СОНЕТАХ" І. ФРАНКА

(До питання закономірности психічних явищ)

Спинившись на питанні пониження особистої гідности, як його відчуває і як на нього реаґує в'язень, зацікавились ми наперед радше етичним моментом; поруч існує також естетичний чинник, який сполучується із гігієнічним. Річ у тому, що незадовільні гігієнічні умови у в'язниці, які глибоко вражають естетичний змисл, є рівночасно відчуті, як образа, як пониження людської гідности. Тому Франко, якого вразили „вонючі сіни" при вході до „в'язенного дому",[28] часто вертається до того питання, зокрема до т. зв. „кібля" чи параші. Ми вже знаємо, яке враження справило на нього виношення параш рівночасно із отримуванням обіду, але хвилює його також те, що параша стоїть постійно у келії, в якій в'язні мають жити, що призводить його до дуже драстичного й просто непарляментарного опису.[29] В іншому місці поет іронізує, що параша це дуже вигідна видумка, мовляв:

„І виходок і мебель враз! Вигідне,
Береш його, виносиш, ну, і прямо
На поле лий ги в компостову яму."[30]

У сумі це справляє настільки гнітючий настрій, що, вертаючися до питання пораз четвертий, Франко таки каже, що „ми ж тут живемо в клоаці"[31]

Також спосіб приготовання їжі, її однотонність, а зокрема факт, що, напр., „фасоля впів з гнилою", чи що в недільній порції м'яса жил і лою половина,[32] дратує. Що це не питання голоду (або: не тільки питання голоду) каже думати про харч, може свідчити інше місце, коли Франко описує, що в'язні позбавлені найнеобхідніших предметів щоденного вжитку, в тому числі й ножа. Це заставляє їх „хліб нігтями й зубами... рвати".[33] Справді голодна людина байдужніє на сам спосіб, як вона має їсти, але в нормальних умовах спосіб їдження, який уподібнює людину до звірини, понижує. І так саме відчув це Франко.

В аналізі присвячено багато уваги питанню особистої гідности, бо це питання для в'язня і його психічних переживань дуже істотне, але також тому, що Франко, власне кажучи, тільки те питання вповні у своїх сонетах відбив. На інші переживання є тільки натяки. Напр., відчування часу, таке характеристичне для в'язничих переживань ,у Франка тільки легко зарисоване. Ми пригадуємо місце у Шевченка про те, як в нього думи „спинять ніч" і як години „літами, віками глухо потечуть".[34] Кравців „силяє в дні" „твердих годин настирливі удари",[35] коли ще інші рахують години й мінути, які минають „ходом черепахи".[36] Франко про час говорить тільки коротко, що він проходить патріярхально, що треба по господарськи іти спати з курми, але заснути годі, і вільно проходять години, тим більше, що нема про що розмовляти.[37] Хоч іноді саме розмовами стараються в'язні виповнити час, але це зводиться до того, що один

„своїм ‚ділом' мучить всіх і кудить,
Той жарти строїть, всіх смішить готовий,
А інший в споминах колишніх блудить"[38]

[28] „Вузька, важкая до добра дорога", 99.

[29] „Салон, їдальня й с... вкупі" у вірші „Гей описали нас", 99.
[30] „Колись в однім шановнім руськім домі", 103-104.
[31] „А рано", 103. Іноді понижування особистої гідности потоптанням елементарних естетичних почувань іде далеко дальше. Так напр. Янів (С. й Гр., „Мабуть не зможу", 45):

„Мабуть не зможу щиро вже радіти:
І біль обид мене вже не зворушить...
Наругою звірі стемнили душу
Й руками маю плювачки їм змити".

До речі, первісний варіант (недрукований) звучав:

„Мабуть не зможу щиро вже радіти,
Наругою стемнили душу звірі:
В кльозетах мию посіпакам діри
Й руками маю плювачки їм змити".

Картина з розділу: „Береза Картузька".
[32] „Веруть діру", 106. В розділі про Березу Картузьку Янів висловлює це в різкіший спосіб, який більше підкреслює почуття образи: „Їжа безрог для нас" (С. й Гр., „Псальми", II. стор. 42). Із сонету Франка в тексті подано тільки малі уривки, але для повности картини варто процитувати більше:

„Веруть котел води і жмено круп —
Ось вам і суп; досиплють кмину жмінку,
То звесь кминковий; краяну печінку —
Звесь леберсуп; а хліб — хлібовий суп.
На друге йде капуста й воловина
В неділю (евфемічно — жил і лою
Бува не раз в тім м'ясі половина!)
В будні горох, фасоля (впів з гнилою),
Логаза, каша гречана й „дубова" —
Ось вам вся наша „карта страв" готова".

[33] „Не вільно в казні", 109.
[34] А. О. Козачковському, IV. 46.
[35] „Твердих годин", 7.
[36] Янів, С. й Гр., Терцина III., 35.
[37] „Вам хочеться знать", 100.
[38] „Розмови", 112.

Остап Тарнавський

БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР У ЛЬВОВІ

(3)

Та не зважаючи на ці підставові браки, українське театральне мистецтво у Львові постійно зростало. Правда, театр „Бесіди" став мандрівним, головно за дирекції Йосипа Стадника, який після виїзду з Галичини Садовського і Заньковецької в 1906 році перейняв пост директора та й вів театр „Бесіди" повних сім років аж до 1913 року. Стадник був добрим адміністратором, знав смак публіки й тому розбудував оперовий відділ театру, як теж і багато працював для збагачення репертуару, перекладаючи західньоевропейських письменників.

В той час наш театр мав у своєму складі добрих акторів. На перший плян вибились — побіч Стадника — Антоніна Осиповичева, Василь Юрчак, Катерина Рубчакова, а далі Лев і Філомена Лопатинські і Степан Янович-Курбас. Вже під час першої світової війни, коли театр „Бесіди" побував у Тернополі, Лесь Янович-Курбас зорганізував окрему театральну групу, до якої ввійшли Лопатинська, Микола Бенцаль з жінкою, Ганна Юрчакова. Там теж почав свою сценічну діяльність Амброзій Бучма, який теж потім здобув славу в Україні. Курбасові призначено вивести наш театр на широкий шлях мистецьких досягнень. В театрі „Бесіди" ставили перші кроки теж і Йосип Гірняк і Маріян Крушельницький — співтворці театрального відродження в Україні.

Як сказано, польська адміністрація перешкоджала розвиткові українського театру в Галичині, ба що більше, намагалась знищити все українське національне життя. Тому то для кожного діла потрібно було і великих талантів, і великого запалу та й посвяти.

Таланти на українській сцені не переводились. Після знищення української державности на Вел. Україні, прибув до Львова режисер Державного Театру в Києві Олександер Загаров — вихованець театру Станіславського і йому передано керівництво львівського театру. Це був визначний режисер психологічного театру та й прибув він у час, коли багатий меценат Овчарський став фінансувати українські театральні вистави у Львові. Загаров збагатив наш театр п'єсами Винниченка, як теж п'єсами західньоевропейських драматургів з Шекспіром включно. Наш театр приміщувався тоді в залі Музичного Товариства ім. Лисенка в будинку, який став на відкупленім клаптику тієї площі, що була призначена під будову храму українській Мельпомені. На самій же площі примістився склад палива та й театру тут уже не поставлено. Натиск польської адміністрації, яка за всяку ціну намагалась польонізувати Львів і всю Галичину, нищив теж усі починання для унормування театрального життя. В українському місті, де були аж два польські театри: Великий і Різнородностей (в будинку „Народного Дому", де колись приміщувався український театр), де був і жидівський театр — важко було зорганізувати постійні українські театральні вистави. Постали тоді різні театральні групи в Галичині: театр ім Тобілевича, Театри Когутяка, Карабіневича, „Веселка", „Заграва", „Відродження" й інші, але всі ці групи були мандрівні та й переважно „волочились" по провінційних містечках, не маючи часто змоги, ні відваги вийти на столичну сцену.

Найкращий був театр ім. Тобілевича, яким управляла кооператива „Український Театр", що стала наслідницею „Бесіди", а керівником цього театру був Йосип Стадник. Вистави цього театру відбувались головно в залі Музичного Товариства ім. Лисенка і мали великий успіх. Тут — крім Стадника — працювали Л. Кривіцька, Г. Совачева, М. Бенцаль, І. Рубчак.

Новий напрям модернізації театру показала „Заграва", в якій талановий режисер Володимир Блавацький почав експериментувати головно в ділянці інсценізації. Згодом оба ці театри: ім. Тобілевича і „Заграва" (після смерти Бенцаля, який перейняв був керівництво театру ім. Тобілевича) злились в один театр ім. Котляревського під проводом Блавацького. Цей театр міг би був стати репрезентативним. Але й надалі брак театральної залі був перепоною в створенні постійного українського театру у Львові. Навіть залю Музичного Товариства ім. Лисенка віддано під кіно. Кіно приміщувалось теж у колишній театральній залі Скарбека. Один раз в рік з ласки Львівський Театр відступав українцям свою залю, та це звичайно на концерт в честь Шевченка, чи для вистави „Запорожця". Воєнні події в 1939 році принесли нові надії для нашої галицької землі. Ці надії в нічому не виправдались, але вийнятково для нашого театру повіяв прихильний вітерець і спричинив його розріст.

Під час большевицької окупації Великий міський театр у Львові віддано для вистав опер і балету (вистави опер ішли в українській мові). Влада розпочала теж перебудову будинку Скарбека на модерний театр з оборотовою сценою для українського драматичного театру ім. Лесі Українки. Та в той час цей наш драматичний театр насправді приміщення не мав і — крім кількох вистав (головно Корнійчукового „Платона Кречета") зовсім себе не проявив. Щойно совєтсько-німецька війна принесла нові можливості для українського театру у Львові. Коли фронт відійшов далі на схід, українським театральним мистцям вдалось під проводом Володимира Блавацького зорганізувати український театр у Львові. Цей театр зайняв залю Великого міського театру і тут почав свої вистави. Після довгих років боротьби, щойно у воєнній хуртовині вдалось українцям зайняти для свого театру міську залю, побудовану на субсидії Крайового Сойму, — ту залю, яка належалась їм, як автохтонним громадянам від початку. Ця велика будівля наповнилась тепер українським духом. Від першої вистави „Запорожця" в постанові Йосипа Стадника до кінця існування цього театру (неповних три роки) на цій репрезентативній сцені дано понад 50 прем'єр — драматичних, оперових, балетних і оперетковик вистав. Деякі з тих вистав ішли по кільканадцять разів, а то й кілька перейшли число 20. Театр був на високому мистецькому рівні та й мав до диспозиції багатий вибір декорацій і реквізитів. В цьому театрі вперше на українській сцені виставлено Шекспірового „Гамлета" і ця вистава йшла аж 18 разів, здобуваючи заслужене признання і в чужинців. Цей високий мистецький рівень завдячує Львівський театр співпраці двох визначних театральних діячів: Володимира Блавацького і Йосипа Гірняка, як теж і напливові театральних сил з різних частин української землі до Львова. Та головна причина цього успіху — не зважаючи на воєнний час, коли „мовчать музи", це те, що врешті після років боротьби наш театр дістав належне йому приміщення і міг розгорнути свій лет. В драматичному ансамблі театру були: С. Совачева, С. Стадникова, О. Добровольська, Л. Кривіцька, В. Левицька, М. Степова, Е. Дичківна-Блавацька, Ліза Шашаровська, С. Стадниківна й інші. З мужчин — крім Гірняка і Блавацького — Стадник, Рубчак, Яковлів, Лісненко, Паздрій, Дубровський, Геляс, Шашаровський, Рудакевич, Курило, Крижанівський й ін.

Так після років боротьби, яка коштувала стільки національної енергії, Львів дістав репрезентативну українську сцену і промовив із неї українським високомистецьким словом. Це лише доказ того, що — якби так і ті підставові атрибути, які іншим народам даються без великих змагань, — тоді наше мистецтво показало б свої висоти.

Будинок Львівського Театру, який височіє в закінченні Малих, чи Гетьманських Валів над закритим руслом річки Полтви, — простірний із трьома ґалеріями, став у той час мистецькою святинею львов'ян, які шукали і знаходили там мистецьку насолоду.

І він уже напевно такою святинею українського мистецтва залишиться назавжди.

Кінець.

ПІДТРИМАЙМО ДОБРУ СПРАВУ

Зближається Міжнародня Жіноча Вистава в Ню Йорку, в якій, як і минулого року, так і цього, бере участь українське жіноцтво. Всі ми розуміємо, що наша участь в такій виставці, де можливо кілька мільйонів американців відвідає виставку й її різні програми, є одним із прекрасних нагод пропаґанди української визвольної справи, українського мистецтва, спеціяльно народного, пісні, музики й танку. Американський загал таки мало знає про Україну, її історію, її мистецтво й культурні надбання. Тому використання міжнародної жіночої виставки на популяризацію української культури дуже похвальна річ і певно всі українці без різниці політичних переконань щиро цю справу підтримують і схвалюють. Треба підкреслити, що Український Жіночий Виставовий Комітет, який начисляє кілька десятків жінок, таки багато праці, часу, й енергії вкладає, щоб виставка наша була гідною й щоб вона стала атракцією для відвідувачів.

Завдання комітету нелегке. Треба наперед заплатити за кіоск і то поважну суму гроша. Треба вести пропаганду, треба і брати участь у спільних засіданнях із американським комітетом, треба вчащати на всякого роду засідання комітету й різних комісій. Треба приготовити кіоск, дістати експонати, його відповідно влаштувати, треба подбати про летючки, брошурки, в англійській мові про українську культуру, історію й наші надбання, треба приготовити програму для виступу на телевізії, радіо, а вкінці треба приготовити спеціяльну українську програму на закінчення нашої виставки. Праці дуже багато, але жіноцтво комітету не нарікає, всі працюють відповідно до сил і призначень. Але одно нас болить, а саме, що коли ми стільки праці й труду вкладаємо в підготовку цієї виставки, то від широкого загалу українського громадянства вимагаємо лише куплення наперед квитків на виставку. Це одинокий спосіб придбати нам потрібні фонди. І тут наше велике розчарування. Во коли жіноцтво в комітеті вкладає стільки праці й посвячує стільки свого часу для підготовки виставки, то загал громадянства не почувається до обов'язку виконати маленьку частинку своєї повинности й закупити бодай зараз квиток і то від українців, бо закуплені квитки перед вступом на виставку не приносять Комітетові ні кредиту, ні матеріяльної користи.

Мені особисто, коли підходжу до людей і прошу закупити квиток, доводиться почути стільки різних викрутів від старої еміґрації, як і нової, — щоб лише не купити квиток: — „я вже бачив виставку минулого року, ще так багато часу до виставки, а... може мені не схочеться поїхати" (хоч виставка триває цілий тиждень) і так без кінця.

Чи так воно повинно бути?... Чи тільки жіноцтво, що належить до Виставового Комітету, має розуміти вагу й значення української участи в такій виставці, а загал цього не розуміє й не хоче розуміти?... Чи хтонебудь може вимагати, щоб мала частина передових жінок, що в Комітеті, аж так багато часу й праці посвячували для підготовки виставки й української програми на ній, а загал аж настільки байдужий, що не хоче піддержати нашого почину бодай купуванням квитків?.. Прикро це писати, а ще прикріше бачити байдужність загалу, ще прикріше й болючіше почути різні викрути, коли Ви підходите до людей і хочете продати їм квиток!...

Ще не запізно це направити. Є дещо часу до відкриття виставки. Тому наш гарячий апель до всього патріотичного українського громадянства Ню Йорку і околиць: сповніть свій обов'язок і піддержте Жіночий Виставовий Комітет у його шляхетному почині і популяризувати українську визвольну справу й українські вікові надбання між американцями через закуплення квитка на виставку зараз від жіночих представниць, чи прямо в українських книгарнях, та звеличайте й морально піднесіть і нас на дусі своєю участю в виставці, спеціяльно в суботу 11-го листопада, коли буде українська програма.

П. Різник.

● Димітрій Шепілов, совєтський міністер закордонних справ, вернувся до Москви з своєї подорожі до Єгипту, Сирії, Ливану і Греції. Дим. Шепілов вирахував так час повороту, щоб могли привітати генерального секретаря Об'єднаних Націй Даґа Гаммершилда, який вибрався на відвідини до кількох комуністичних і „невтральних" країн

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Міш.

Вшанування сл. п. Олени Кисілевської

Окружна Рада Союза Українок Америки і 14 і 34 Відділи Українського Золотого Хреста вшанували дня 26 травня ц. р. поминками і жалібними сходинами піонерку українського жіночого руху сл. п. О. Кисілевську.

Свято попередили панахиди в церквах. Ввечорі того самого дня в церковній залі при вул. Коммор о. Тришневський і о. Г. Скасків відправили панахиду і парастас за душу Померлої при участі поважного числа жіноцтва. Парастас відправлено згідно з нашим обрядом з хлібом. Поруч хліба стояла кутя, яку при тому обряді називають коливо. По парастасі миска з коливою переходила з рук до рук зібраних гостей, які, як каже народне повір'я, з'їдали кутю, єднаюся з духом Померлої. По релігійнім обряді п. Марія Квітковська відкрила свято і подякувала зібраним гостям, що своєю присутністю виказали пошану для сл. п. О. Кисілевської. В короткім вступнім слові п. Квітковська пояснила ціль сходин і передала провід вечора п. Олі Шустакевич.

На тому вечорі виголошено три реферати а то: д-р Софії Парфанович, п. Марії Ясінської і п. Дарії Бойчук. Може хтось з читачів зжахнеться на згадку трьох рефератів, але присутні на тому святі вислухали їх з великою увагою. Реферати доповняли себе взаємно, тому були сприємливі. Д-р С. Парфанович зазнайомила слухачок з бл. п. О. Кисілевською як письменницею. Це була головна тема реферату, але бесідниця не могла промовчати діяльности Покійної як політика і організаторки жіноцтва. Покійна Кисілевська свій довгий життьовий шлях посвятила службі свойого народу. Великим і дрібним справам присвячувала однакову увагу. Її промови в польськім сенаті робили враження на наших займанців, її слова по наших місточках і селах до українського жіноцтва побуджували його до посильної праці. П. Марія Ясінська в своїй доповіді підчеркнула піонерську працю серед українського жіноцтва. Її праця на рідних землях немов примушувала і наших людей в новому світі до праці над собою і для українського народу.

Дарія Бойчук обмежилась до особистих споминів. Покійну пізнала вперше як кандидатку до польського сенату на одному з численних віч О. Кисілевської. Своєю промовою сен. Кисілевська полоняла серця слухачів. Сл. п. О. Кисілевська була жінкою невичерпної енерґії. Вертаючись із сесії польського сенату, Покійна знаходила ще тільки охоти і сили, щоб написати реферат, призначений для читальні під солом'яною стріхою. П. Бойчук запізнала нас також із приватним життям Покійної.

Делеґатки жіночих організацій склали датки на будову пам'ятника. Чистий дохід з того свята, около 130 долярів, призначено на ту ціль. Молитвою закінчено свято.

Галина Білоус

Нюарк, Н. Дж.

Академія для відзначення 1000-ліття Християнства в Україні

Заходом вибраного Святочного Комітету в складі представників місцевих українських організацій відбулась в неділю 29 квітня в великій залі Укр. Централі Святочна Академія з нагоди 1000-ліття Християнства в Україні з багатою програмою. Свято започатковано торжественною Службою Божою і відповідною до Свята проповіддю в місцевій українській греко-католицькій церкві. Молодь місцевого Пласту і СУМА станула в рядах та місцеві українські організації з своїми прапорами. На Богослуженні співав місцевий чоловічий хор „Трембіта" під батутою мгр. І. Городиського.

Вечором о год. 7.30 в залі Укр. Централі почалась мистецька частина Свята американським гимном, відспіваним мішаним хором „Боян" під управою проф. Т. Каськова, який виконав теж і другу точку програми Свята — пісню „Живи Україно" — М. Гайворонського. Вступне слово виголосили Веч. о. В. Краєвський українською, а адвокат І. Романишин англійською мовою. П. С. Спринський виголосив довшу доповідь. Місцевий чоловічий хор „Трембіта" відспівав пісні: „Як славен" — Д. Бортнянського, „Через поле" — О. Кошиця і „Блажен муж" — київський напів, аранж. А. Гнатишина. Виступив на Святі рівно ж гурт шкільних дітей в народних строях, який відспівав „Молитву" в супроводі скрипки. Опісля пані І. Коновів рецитувала вірш „Хрест в Україні" — о. І. Нагірного. Пані Гільдана Зятик, сопрано, солістка, відспівала дві пісні: „Дума" — муз. М. Гайворонського і „Богородице Діво" — муз. А. Гнатишина, при чому фортепіяновий супровід спочивав в руках пані Т. Богданської. В останній точці програми Свята виступив міш. хор „Боян" під дириґ. проф. Т. Каськова виконуючи: „Дума про Почаївську Божу Матір" і дві псальми — „Покаяніє отверзи ми двери" — муз. А. Веделя та „Чертог" — муз. Д. Бортнянського (київський напів), аранж. О. Кошиця. Відспіванням українського національного гимну закінчилось Свято при не дуже переповненій залі. Гарна була декорація сцени з написами в українській і англійській мовах проєкту п. Ф. Луцишина. Гарні були програмки Академії. Для влаштування цього Свята чимало своєї праці і часу присвятив проф. Т. Каськів

-о. -н.

Шикаґо, Ілл.

Вистава „Верховинців"

10-го червня в залі СУМА в Шикаґо Українське Музичне Т-во „Нова Сцена" виставила драму Й. Корженьовського „Верховинці".

„Верховинці" — драма із нашої зеленої Гуцульщини, актуальна і цікава по нинішній час.

Треба признати, що постановка драми була старанна, як під оглядом прекрасних костюмів, так і декорацій. Так і видно було, що до діла віднеслись із увагою і любов'ю. Перед глядачами розгравалась глибока драма непокірного гуцула, його матері і нареченої. „Нова Сцена" виступила в поновленому складі. У ролі Юри виступив п. М. Орлич, який вложив багато у свою ролю, щоб як дебютант вив'язатись із своєї задачі. Параска — панна Л. Венцлавська очарувала глядачів своєю появою, грою і голосом. Пані М. Кулик, режисер вистави створила досконалий і величній у свойому трагізмі тип нещасної матері Юри — Марії. Публіка нагородила артистку оплесками при отвертій сцені.

Максим — п. М. Хомів, новий цінний набуток „Нової Сцени", виконав свою ролю добре. Це саме можна сказати й про Й. Кушелева, який грав ролю жида-шинкаря. П. Ілля Матулко у „Верховинцях" грав ролю Прокопа. У його виступі видно досвід та обізнаність зі сценою. Мандатор — п. Сабатковський — це актор із сценічним досвідом, грав дуже добре. Пані З. Филипович — Анна, жінка Прокопа, дебютантка на шикаґівській сцені доповнювала ансамбль. П. М. Филипович пригадав глядачам ц. к. австрійську муштру в ролі фельдфебеля. Добрий комісар був з п. А. Вдовиченка. В епізодичній ролі старого гуцула виступав п. Токаревич. Гарні були гуцулятка Ліда Петруняк, Христина Дацишин та Орчик Дзюбинський.

В гурті і хорі виступали відомі співочі сили з солістами П. В. Мельничиним, А. Соколовським та проф. Чижиком. Дуже гарно звучав дует панів Мельничина і Соколовського на тлі хору „Верховина". Крім цього п. Мельничин відспівав „Пісню опришків" в останній відслоні.

Заля СУМА заповнилась добірною публікою, що є великим признанням для „Н.С."

С. К.

● Ерік Олленгауер, голова західньо-німецьких соціялістів, заперечив вістці, що її приніс „Н.Й.Таймс", наче б він погодився зійти з теперішнього опозиційного становища і вступити в коаліцію з християнськими демократами, під умовою, що старий канцлер Аденауер зречеться дальшої влади.

● В Стілвеллі, Оклагома, відбувся поєдинок між шерифом Честером Кіпенденом і Вобом Алберті, в якому обидва противники згинули. Не можна ствердити, чи в тому „поєдинку" не було і звичайного вбивства. Вони були політичні противники і мали непорозуміння через жінку.

● Мадярське радіо повідомило про арештуваний двох „шпигунів", які ставили мадярській поліції збройний спротив. Це ніби-то мадяри, які втекли були на захід, але дали себе завербувати до чужинної розвідки і вернулись недавно нелеґально на Мадярщину.

● Совєти запросили західньо-німецький парлямент приїхати на відвідини до СССР. Президент Бундестаґу д-р Евґен Герстемаєр заявив, що те запрошення візьметься під увагу осінню, коли Бундестаґ знову зійдеться після літніх ферій.

● Бакута, босоного „генерала бунтівничого війська релігійної секти Гоа Гао в Південному В'єтнамі засуджено впродовж одного місяця втретє на кару смерти: за вбивства, підпали, зраду і збройний бунт проти держави.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ОГОЛОШЕННЯ ДО КАЛЕНДАРЯ „СВОБОДИ" НА 1957 РІК

Редакція „Свободи" вже закінчує підготову та в найближчому часі здасть до друку великий і багатий змістом Календар „Свободи" на 1957 рік, що появиться друком та буде в продажу вже в листопаді ц. р. Календар появиться, подібно як і минулого року, в повному тиражі „Свободи", тільки цим разом уже на кращому папері, а Редакція Календаря, маючи на увазі рекламову вартість такого видання для нашого організаційного, громадського і торговельного життя, рішила відступити відповідне місце в тій книзі для оголошень, визначаючи для них мінімальні ціни: $50 за цілу сторінку, $30 за пів сторінки, $20 за чверть сторінки та $15 за одну восьму сторінки. Для Відділів УНС відповідна знижка, а для збирачів оголошень відповідні нагороди. Замовлення на оголошення висилати на адресу „Свободи" до 15 серпня ц. р.

Спорт

„КРИЛА" ЗАКІНЧУЮТЬ СЕЗОН ПЕРЕМОЖНО

„Ремс" — „Крила" 3:4 (2:3)

Шикаґо, 24 червня.. — Кінцевий свисток судді закінчив не лише ще одні змагання „Крил", але й останню фазу тяжкого весняного змагу за лаври першенства Національної Ліґи в 1956 р. А сезон цей був направду емоційний і вимережаний моментами тріюмфу та хвилевими невдачами сумівської одинадцятки Шикаґо.

Серед спеки та при сильному вітрі „Крила" заслужено викували в 90 хвилинах ще одну перемогу, котру остаточний результат 4:3 не зовсім вірно віддзеркалює. Будучи в постійному рейді на території „Ремс" бомбардири „Крил" забагато прицілювалися до мети, віддавши мінімальну кількість стрілів. Серед них найкраще випав молоденький Евген Мандзій на правому крилі, котрий вже в другій хвилині гри здобуває проваджения з подачі центрового Ігоря Дахнівського, а через дальших 18 хв. двома прекрасними „головками" (з подач І. Дахнівського та Юліяна Куляса) здобуває ще двоє воріт і кваліфікує себе не лише як стрілець дня, але й стрілець сезону разом з такими „фронтовиками", як Павло Надзікевич та брати Дахнівські. Коли в 80-их хв. гри при стані 3:3 була можність втрати дорогоцінної точки, правий помічник Мирон Мандзій секундує своєму братові і з віддалі не менше 20 метрів посилає на браму прецизійно вимірену „бомбу" й устійнює вислід дня 4:3, виручаючи стрільців з нападу.

Поминаючи стрілову недиспозицію в лінії нападу, ціла одинадцятка грала незвичайно жертвенно й завзято. На задах ми бачили тим разом дуже добру гру Славка Перуна, Павло Надзікевич, як завжди на місці, Ванчицький і Мандзій бездоганні.

Першу половину сезону 1956 р. закінчено з 12 точками на 14 можливих, а це запевнило спільне перше місце з „Фортуною", котра має ці самі пункти лише краще відношення воріт.

Молодим змагунам та їхньому проводові і менажерові можна погратулювати за гарний успіх. Перед другою половиною сезону дружина має вакації, в залежності від того, як вона їх використає, залежатиме продовження успіху з весни.

„Крила" грали в складі: Я. Скочиляс, Я. Перун, В. Бачинський, І. Кравчук, М. Мандзій, П. Надзікевич, Е. Мандзій, Ю. Дяченко, І. Дахнівський, Ю. Куляс, О. Галів, Я. Куляс, П. Гнатів, М. Яворський, Я. Литвин.

В. К.

ТРИЗУБ — ІТАЛІЯ 3:2

Торонто. — Перемога Тризуба над Італією, теперішнім лідером табелі Н. Ліґи Онтеріо, рахунком 3:2, у першій половині 1:1 воріт, являється найбільшою сенсацією першого кола гор. Тріюмф Тризуба прийшов на стадіоні Вродвю в присутності 4,000 глядачів. Ворота впали для Тризуба зі стрілів — Денис 2 (карні), дебютант Станоєвіч, югослав, 1 (вільне), для Італії — Де Арканджельо 1 (карний), Герра 1 (вільне). Денис — правий крайник Тризуба був найкращим змагуном нашої сторони проти скорих і дуже амбітних італійців.

УКРАЇНА — ІТАЛІЯ 1:3.

Торонто. — Україна вперше в своїй історії, програла матч до Італії. Стопер Шапка і лівий злучник Л. Дичківський — вернулися в склад України. Італія показалась більше наступаючою стороною і грала краще, як проти Тризуба. Одинокі ворота для України добув Габа в другій півгрі, при стані 0:2. Перша половина 0:1. Точки для Італії — авданіні, африканець Кассін, Де Арканджельо по 1. Публіки 5,700 осіб на грищі Ф. Гамилтон — це новий рекорд грища. Україна — мала відбути матч проти поляків Вайт Іґлес, але дощ „сполокав" відплатну зустріч (перша для противника 0:1). Україна стоїть на 3 позиції, Тризуб на 4-тій, зазначується поправа форми в Олстері (дві вигри до Кенедіенс 1:0 і Гунґеріенс 4:2), і Олімпії — яка перемогла Спарту 3:1, скидаючи її з 3-тьої на 7-му позицію табелі.

УКРАЇНА — КАНТАЛІЯ 0:1.

Монтреал. — Відплатні змагання України проти 5-тикратного першуна Н. Ліґи Квібек, Канталії (перші виграла Україна 1:0) — закінчились прогрою віцемайстра Канади — подібним результатом 0:1. Україна — виразно перевищала італійців у першій половині, коли в другій була рівнорядна. Щасливі ворота для Канталії добув у 68 мін. Ґеретто — виграваши м'яч з двобою Дрейк — Дель Неґро. Спарта — яка наступає на п'яти Україні, втратила тільки дві точки, програвши Україні — 3:2. Лідером далі є Україна 7 точ.. Канталія третя — при рівній втраті мінус 5 точ. Програ України до Атен 1:2 — може коштувати червоно-чорних першенство. Ліґа Квібеку складається зі 6 клюбів — та виказує сенсаційний розвиток.

Богдан Прудиус.

УКРАЇНСЬКІ ДЕРБІ ОНТЕРІЯ ТРИЗУБ — УКРАЇНА 3:1 (2:1).

Торонто, 20 червня. — У відплатному матчі за першенство Н. Ліги Онтеріо в присутності коло 2,000 глядачів на Фред Гамилтон Стадіоні, команда Тризуба реванжувалась трикратному чемпіонові ліги СТ Україна за першу поразку 1:2, безапеляційною виграю — 3:1. Вислід цьогорічних українських дербі Онтеріо після 2 матчу стоїть нерішено 2:2 точки, з перевагою Тризуба 4:3 воріт. Нова зірка тренера Аранжеловіча і Тризуба — Коста Станоєвіч добув проти України двоє воріт. В першій півгрі Станоєвіч (7 мін.) і Денис (26 мін.) дають ведення Тризубові 2:0. Коротко перед кінцем половини зі стрілу М. Берези (карне), Україна знижує результат до 2:1. Маючи переваґу, теж у другій половині — — Тризуб підносить вислід до 3:1 по цільному стрілі Станоєвіча (88 мін.).

Інші висліди: Вайт Іґелс — Олімпія 2:0, Вестінґгавз — Кенедіенс 4:4.

СТАН ТАБЕЛІ 22. 6.

	гор.	точ.	вор.
1 Італія	8	14—2	22—7
2 Вайт Іґлес	7	11—3	17—6
3 УСК Тризуб	9	10—8	20—18
4 СТ Україна	8	8—8	15—11
5 Олімпія	7	7—7	13—12
6 Олстер	7	7—7	13—15
7 Спарта	8	7—9	13—15
8 Гунґеріенс	8	6—10	11—23
9 Кенедіенс	8	5—11	12—21
10 Вестінґгавз	8	3—13	18—27

Богдан Прудиус.

Короткі Вістки

● **Познанський міжнародний ярмарок** офіційно закрито в неділю 1 липня, після того, як усі чужинецькі гості в паніці повтікали з Познаня після вибуху там триденної кривавої революції. Варшавська „Трибуна Люду" признає, що професійно-економічні вимоги збунтованих робітників були „здебільша оправдані" і що ті вимоги будуть „заспокоєні", але водночас ремствує далі на „закордонних провокаторів", які ніби свідомо підбунтували робітників до виступу проти „робітничої" влади в „соціялістичній" державі.

● **В стейті Ню Йорк** з днем 5-го липня збільшено оплати від телефонів на суму 15,745,000 долярів річно. Оплата від приватного телефону подорожчає на 10 центів місячно, а від „бизнесового" на 50 центів.

СВЯТОІВАНСЬКИЙ ВЕЧІР ГУМОРУ І САТИРИ НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка, Кергонксон. — Саме в день Св. Івана, минулої суботи 7-го липня, тут відбувся Святоіванський вечір гумору і сатири, програму якого виконали в цілості два наші письменники: Іван Керницький і Микола Понеділок, читаючи і рецитуючи свої фейлетони і гуморески, переважно на актуальні теми. Чисельна публіка з багатьох стейтів, що перебуває тепер на відпочинку на цій вакаційно-відпочинковій оселі УНСоюзу, щиро оплескувала виконавців. Заповіджений на цей сам час концерт відомої нашої співачки Віри Цебенко з Трентону, яка теж перебуває на відпочинку на Союзівці, переложено на найближчий вівторок, 10-го липня, з уваги на перевантаження програми. Між іншим, „Союзівка" під час теперішнього сезону передбачає на кожний день відповідну програму. І так: в понеділок перед полуднем відбуваються орієнтаційні мандрівки по оселі, а ввечорі в клюбі „Веселка" товариська зустріч „Будьмо знайомі". Вівторок зарезервований для спеціяльних імпрез. В середу ввечорі висвітлюється фільму. В четвер ввечорі — ватра в лісі. В п'ятницю ввечорі — прощальна зустріч у „Веселці". В суботу — культурно - розваґова, чи мистецька імпреза. Відбуваються теж принагідні імпрези. Все це перетворює Союзівку у справжній вакаційний центр українського не тільки відпочинкового, але й товариського життя.,

Німецька фабрика дає відшкодування примусовим робітникам

Бонн. — Колишній німецький хемічно-промисловий концерн І. Г. Фарбен-Індустрі, що його альянти розкололи після війни на кілька підприємств та який проте швидко знову встановив їх тісну спільноту в ділянках основної фінансової бази, дослідів і продукції погодився дати коло 7 мільйонів долярів на виплату відшкодування колишнім примусовим робітникам із часу війни. У тому концерні коло 50,000 робітників виконували під час останньої війни невільничу працю, бо сама теперішня адміністрація тієї фабрики признає, що яких 43,000 осіб теоретично мали б право на відшкодування. Проте більшість тих жертв невільничої праці — погинули з виснаження там же, під час виконування праці, або були, як „неужитки", винищені в ославленому кацеті Освєнцімі (Авшвіц). До тієї фабрики присилали примусових робітників із названого кацету і вони завжди рахувались кацетниками. В більшості — це були жиди. 2,406 осіб, здебільша жидів, зареєстрували свої претенсії. Формально справа розпочалась від судової скарги, що її зараз після війни зголосив Норберт Вольгайм, в імені власному й інших невільницьких робітників. У першій інстанції він виграв процес, але вищий суд припинив справу, поручивши управі фабрики дійти в переговорах до поладнання претенсій. Від примусових робітників вів переговори спеціяльний жидівський комітет, що доходить претенсій за втрати, зазнані від нацистського режиму.

Сенатор Істленд проти закордонних фільмів

Вашингтон — Голова Сенатської Підкомісії Внутрішньої Безпеки сенатор Джеймс О. Істленд домагається „більш ефективної охорони" проти закордонних фільмів, які висвітлюються в американських школах і каледжах Сенатор Істленд твердив, що Совєти та їхні сателіти витрачають великі суми грошей на такі фільми, які є частиною їхньої пропаганди в холодній війні. „Ми не смісмо дозволити молоді в наших школах дивитися на ці фільми, які продукує держава, що не може відважитися дозволити чужим відвідувачам побачити, в яких дійсних умовинах живе її народ" Істленд промовляв на підкомісії після зізнання шефа від кінових справ при Інформаційній Агенції ЗДА Торнера Б. Шелтона, який твердив, що СССР „кожного року видає мільйони долярів на продукцію пропаґандивних документарних фільмів".

Помер Джованні Папіні

Фльоренція, Італія. — Дня 8 липня ц. р. помер, проживши 75 років, відомий італійський письменник і філософ Джованні Папіні. Замолоду був скептиком і дуже гострим критиком панівних ідей і репрезентативних особистостей. В 1921 році навернувся до Католицької Церкви, висловлюючи свої ідеї у творі „Життя Христа". Останніми роками хворів і свої твори, будучи сліпим, диктував внучці Анні Пасковській. В одному з останніх своїх творів п. з. „Диявол" висловив думку, незгідну з вченням Католицької Церкви, що пекло не є вічним і що милосердний Бог помилує і сатану і всіх грішників. Тому теж цієї книжки не допущено до католицьких книгарень і бібліотек. Все ж таки, всупереч сподіванням, церковна католицька влада не поставила її у список заборонених книжок. Папіні помер в згоді з Церквою, висповідавшись і запричащавшись. За Муссоліні підтримував фашизм й одержав був нагороду Муссоліні за свою студію про Данте.

Палата ухвалила збільшити поштові оплати

Вашингтон. — 6-го червня Палата Репрезентантів більшістю 217 голосів до 165 ухвалила збільшити поштові оплати згідно з законопроєктом уряду. Це збільшення дало б державній скарбниці 430,000,-000 долярів річно, і настільки ж можна б зменшити дефіцит поштового департаменту. Збільшення поштової оплати від звичайних листів з трьох до чотирьох центів дасть прибутків в сумі 295,-

оплати від листів, пересиланих летунською поштою з шістьох до сімох центів — 16,400,000 долярів. Решта прибутків буде з оплат від посилок другої і третьої кляс. Цей законопроєкт відіслано до Сенату, але там немає виглядів на його ухвалення. Сенат досі не вів переслухань в цій справі, щоб поштовий департамент був фінансово самовистачаль-
700,000 долярів; збільшення
ний, як цього бажає уряд.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Т-во Запорозька Січ, Відд. 155 повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в пятницю, 13-го липня, о год. 7-ій веч., в залі УНДому, 760 State St. Буде звіт контр. комісії і урядників з півріч. діловодства. Буде вибір комітету до пікніку, який відбудеться в липні. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглості. — І. Будняк пр. І. Макар, кас.; М. Чумер, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Піврічні збори В-ва св. І. Хр. Відд. 270, відбудуться в суботу, 14-го липня, о год. 7-ій веч., в тимчасовім приміщенню У.Н. Дому, 433 Hoboken Ave. Проситься довгуючих членів прибути і заплатити залеглі місячні вкладки до В-ва, бо після статуту можуть бути суспендовані. Хто не може прибувати на збори, гроші можна доручувати нижче підписаним урядникам. — Т. Гіль, предс.; М. Баран, фін. секр.; В. Бутковський, рек. секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — В-во св. о. Николая Відд. 369 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 15-го липня, о год. 4-ій по пол., в церковній залі. Проситься членів прибути на збори і вирівняти місячні вкладки. — Управа.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Т-во ім. Т. Шевченка Відд. 349 повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 15-го липня, о год. 2-ій в домі Лісного. — І. Шеґера, предс.; В. Ясіновський, кас.; М. Лісний, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Б-ва св. о. Николая Відд. 5, відбудуться в неділю, 15-го липня, о год. 5-ій по пол., в залі Укр. Кат. Церкви Чесного Хреста, 37-09 — 31 Евню. Буде звіт кон. комісії за другий квартал. Братство св. о. Николая звертається до всіх українців, які живуть в Асторії, щоб вписались до Відділу і своїх дітей. Просимо довгуючих вплачувати свої залеглості. — І. Сидор, предс.; Ан. Климишин, кас.; П. Варнич, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Б-во св. Юрія Відд. 379, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 15-го липня в Союзовій залі при 843 N. Western Ave., о год. 12-ій вполудне. Проситься членів прийти і вирівняти свої залеглості і забрати свої дивіденди-чеки. Суспендовані члени якщо заплатять свій довг, будуть прийняті наново. — В. Максимів, предс.; І. Малюк, кас.; М. Семків, секр.

С. ДІРФІЛД, МАСС. — Т-во Галицька „Січ", Відд. 207, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 15-го липня, зараз по Сл. Божій. — В. Годима, предс.; Я. Романюк, кас.; М. Рева, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, Відд. 367 відбудуться в неділю, 15-го липня, в церковній залі. Просим, щоб всі члени явилися на зборах і приєднували нових членів. Вагато членів ще не забрали своїх дивіденд. Довгуючі члени будуть подані до суспенди якщо не вирівняють залеглостей. — К. Манківський, предс.; П. Дзюба, кас.; В. Попович, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Б-ва св. Петра і Павла, Відд. 220, відбудуться в суботу, 14-го липня, о год. 7:30 веч., в парафіяльній залі 4952 С. Полайна вул. Обов'язком членів бути присутніми на важних нарадах. — Г. Гарасим, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Т-во Клюб Поступовий Відд. 70, повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться в середу, 11. липня, о год. 8-ій веч., в У. Н. Домі, 433 Hoboken Ave. Просимо всіх членів прибути та вислухати піврічний звіт і забрати свої дивіденди. Приєднуйте нових членів. — І. Патуляк, предс.; П. Костик, секр.;

ДІТРОЙТ, МІШ. — Відділ 292 подає до відома своїм членам, що з огляду на літню пору піврічні збори Відділу зачнуться о одну годину скоріш як звичайно а це в неділю, 15. липня, о год. 12:30 по пол., в У. Н. Домі при Мішиґан і Мартин вул. Проситься всіх членів прийти забрати свою дивіденду і вирівняти вкладки. Приєднуйте нових членів та вписуйте своїх дітей, приятелів і знайомих. — П. Федик, фін. секр.; М. Ціко, кас.; Д. Дубрівний, рек. секр.

ГАМТРАМК, МІШ. — Місячні збори Т-ва ім. М. Шашкевича, 94 Відд. відбудуться в суботу, 14-го липня, о год. 7-ій веч. в залі У. Д. Клюбу при вул. 2376 Грейлінґ. Проситься всіх членів прийти на збори на означений час. — Управа.

ОМАГА, НЕБ. — Т-во Карпати Відд. 356, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 15-го липня, після Служби Божої в церковній домівці. Обов'язком кожного члена прибути, є важні справи. Члени Управи дадуть піврічний звіт. Довгуючих членів проситься вирівняти свою належитість. — Ващишин, предс.; А. Столярська, кас.; Депа, секр.

Членство в Українському Народному Союзі! — це ваш національний обов'язок і особистий інтерес! Вступайте в члени У. Н. Союзу!

Посмертна Згадка

МИХАЙЛ СТЕЦИШИН, довголітній член В-ва св. о. Николая Відд. 104 УНСоюзу в Перт Амбой, Н. Дж., помер 3-го липня 1956 р., проживши 67 р. Покійний походив з села Кожевичі, повіт Перемишльни, Зах. Україна. Полишив горем прибиті 3 дочки, Стелу, Теклю і Софію і 2 внуків — всі є членами УНСоюзу. Похорон відбувся 6-го липня з грек.-кат. церкви Усп. Пресв. Богородиці на цвинтар при участі Родини, Приятелів і Знайомих. — В. И. П.!

М. Зенвак, секр.

● РОЗШУКИ ●

Галина ПЛЕТЕНИЦЬКА з дому Дика пошукує Петра ПЕТРУНІВ, був. в Тиролю — та Пелина і Марію КЛЬОФУ з Хлівиськ і п. Сенайків. Прошу ласкаво писати на адресу:
HELEN PLETENYCKY
297 Chambers Avenue
East Meadow, N. Y.

Пошукую сина Юрія ЗВАРИЧА у віці 38 літ, який пропав під Бродами. Закордонні наші часописи прошу помістити той розшук.
АНТІН ЗВАРИЧ
826 Tripoli Street,
Pittsburgh 12, Pa. USA.

АННУ ТРУШ пошукує сестра Катерина. Хто знав би про її долю, або вона сама, прошу писати на адресу:
Mrs. PAWLINA PETELUK
1859 N. 7th Street
Philadelphia 22, Pa.

Пошукую знайомих з Франції Славку ГРИНЕК з Родиною, які тепер, правдоподібно, живуть в USA — та Марусю ПАЛИЦЬ і Іванну ФЕДИНУ, які правдоподібно тепер живуть в Канаді. Проситься їх самих, або хто знав би про них писати на адресу:
HAWRYLO HAJDUK
2709 W. Augusta Blvd.
Chicago 22, Illinois

Родина ГЕЧІВ — жінка і діти і сестр. Микола Возняк пошукують Михайла ГЕЧУ з Торгановичь, пов. Самбір, який 1940 р. зі Сибіру виїхав в незнане місце, мабуть до Арґентини або Бразилії. Хто знає про нього, або він сам, прошу зголоситись на адресу: Mykola Wozniak, 1219 — 170th Place, Hammond, Ind. USA. Усі заграничні часописи проситься про передрук.

Дня 1. 7. 1956 на зустрічі в Торонті мама з Америки пошукувала сина КОНСТАНТИНА БОРУХА в Канаді. — Моя адреса:
K. BORUCH
7 Lakeview Ave., Toronto, Ont., Canada

ТАРЗАН, ч. 3697. Протитатака.

AS TARZAN RAN TO AVENGE TANTOR, GUNNAR MILO THREW HIS WEAPON AT THE APE-MAN'S CHEST!

TARZAN TWISTED SHARPLY TO ELUDE THE SPEARLIKE WEAPON...

THEN LEAPED FORWARD AND DEALT MILO A JAW-CRACKING BLOW!

Коли Тарзан біг, щоб захотити до помсти Тантора, Гуннар Міло кинув свою зброю в груди мавполюдини.

Тарзан сильно вигнувся, щоб вминути зброю, подібну до списа.

Після того скочив вперед і сильно вдарив в щелепу Міла.